

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De detractiõne. Qu[a]estio 73.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

nit tamen superbia ad contumeliam, in quantum illi qui se superiores æstimant, facilius alios contem-
nunt, & iniurias eis irrogant. Facilius enim irascun-
tur, ut potè repuzantes indignum quicquid contra
eorum voluntatem agitur.

¶ c. 6. in prin 10.5
Ad secundum dicendum, quòd secundum Phi-
losofum in septimo Ethicorum *, ira non perf-
audit rationem. Et sic iratus patitur rationis defe-
ctum, in quo conuenit cum stulticia. Et propter
hoc ex stulticia oritur contumelia, secundum affinita-
tem, quam habet cum ira.

li. 2. c. 4. de clinan do ad fi. 10.6.
Ad tertium dicendum, quòd secundum Philoso-
phum in 2. Rhet. * iratus intendit manifestam offen-
sam, quod non curat odiens. Et ideo contumelia,
quæ importat manifestam iniuriam, magis pertinet
ad iram, quàm ad odium.

QVÆST. LXXIII.

De detractioe, in quatuor articulos diuisa.

Postea considerandum est de detractioe.

¶ Et circa hoc queruntur quatuor.

¶ Primo, quid sit detractio.

¶ Secundo, utrum sit peccatum mortale?

¶ Tertio, de comparatione eius ad alia peccata.

¶ Quarto, utrum peccet aliquis audiendo detra-
ctionem?

ARTIC. I.

*Utrum detractio conuenienter diffiniatur, quòd est
denigratio aliens fama per verba?*

401
Inf. 9. 74
a. 1. et 9.
75. ar. 1.
co. Et Ro.
1. le. 7. co.
4.
AD primum sic proceditur. Videtur, quòd de-
tractio non sit denigratio aliens fame per
occulta verba, ut à quibusdam diffinitur. Occul-
tum enim & manifestum sunt circumstantiæ non
constituentes speciem peccati. Accidit enim pecca-
to, quòd à multis sciatur, vel à paucis. Sed illud
quod non constituit speciem peccati, non pertinet
ad rationem ipsius, nec debet poni in eius diffinitio-
ne. Ergo ad rationem detractioe non pertinet,
quòd fiat per occulta verba.

¶ 2. Præ-

¶ 2 Præterea, Ad rationem famæ pertinet publica notitia. Si ergo per detractionem denigretur fama alicuius, non poterit hoc fieri per verba occulta, sed per verba in manifesto dicta.

¶ 3 Præterea, Ille detrahit, qui aliquid subtrahit, vel diminuit de eo quod est. Sed quandoque denigretur fama alicuius, etiam si nihil subtrahatur de veritate: puta cum aliquis vera crimina alicuius pandit. Ergo non omnis denigratio famæ, est detrahitio.

SED contra est, quod dicitur Ecclesiast. 10. Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occultè detrahit. Ergo occultè mordere famam alicuius, est detrahere.

RESPONDEO dicendum, quòd sicut factio aliquis nocet alteri dupliciter, manifestè quidem, sicut in rapina, vel quacumque violentia illata; occultè autem, sicut in furto & dolosa percussione: ita etiam verbo aliquis dupliciter aliquem lædit. Vno modo in manifesto: & hoc fit per contumeliam, ut supra dictum est*. Alio modo occultè: & hoc fit per detractionem. Ex hoc autem, quòd aliquis manifestè verba contra alium profert, videtur eum parvipendere: unde ex hoc ipso dehonatur. Et ideò contumelia detrimentum affert honori eius, in quem profertur. Sed qui verba contra aliquem profert in occulto, videtur eum vereri magis quàm parvipendere. Unde non directè infert detrimentum honori, sed famæ, in quantum huiusmodi verba occultè proferens, quantum in ipso est, eos qui audiunt, facit malam opinionem habere de eo, contra quem loquitur. Hoc enim intendere videtur, & ad hoc conatur detrahens, ut eius verbis credatur. Unde patet quòd detrahitio differt à contumelia dupliciter. Vno modo quantum ad modum proponendi verba: quia scilicet contumeliosus manifestè contra aliquem loquitur, detractor autem occultè. Alio modo quantum ad finem intantum;

* q. 114. ar. 1.

siue quantum ad nocumentum illatum: quia scilicet contumeliosus derogat honori, detractor famæ.

Ad primum ergo dicendum, quòd in inuoluntarijs commutationibus, ad quas reducuntur omnia nocumenta proximo illata verbo vel facto, diuersificantur rationem peccati, occultum & manifestum: quia alia est ratio inuoluntarij per violentiam, & per ignorantiam, vt supra dictum est *.

q. 66. a. 4.
c. 1. 2.
q. 6. a. 5.
c. 8.

Ad secundum dicendum, quòd verba detractionis dicuntur occulta non simpliciter, sed per comparisonem ad eum de quo dicuntur: quia eo absente & ignorante dicuntur. Sed contumeliosus in faciem contra hominem loquitur. Vnde si aliquis de alio male loquatur coram multis eo absente, detractio est: si autem eo solo presente, contumelia est: quamuis etiam si vni soli aliquis de absente malum dicat, corrumpit famam eius non in toto, sed in parte.

Ad tertium dicendum, quòd aliquis dicitur detractio, non quia diminuat de veritate, sed quia diminuit famam eius. Quod quidem fit, quandoque directè, quandoque indirectè. Directè quidem quadrupliciter. Vno modo, quando falsum imponit alteri: secundo, quando peccatum adauget suis verbis: tertio, quando occultum reuelat: quarto, quando id quod est bonum, dicit mala intentione factum. Indirectè autem, vel negando bonum alterius, vel malitiosè reticendo, vel minuendo.

402

.Ioc. sup.
ars. 1. in-
ductis.
ar. prac.
ad 3.
cap. non
sunt au-
diendi 6.
q. 3.

ARTIC. II.

Utrum detractio sit peccatum mortale?

AD secundum sic proceditur. Videtur, quòd detractio non sit peccatum mortale. Nullus enim actus virtutis est peccatum mortale. Sed reuelare peccatum occultum, quod sicut dictum est *, ad detractionem pertinet, est actus virtutis vel charitatis, dum aliquis fratris peccatum denuntiat, eius emendationem intendens: vel etiam est actus iusti.

iustitiz, dum aliquis fratrem accusat. Ergo detractio non est peccatum mortale.

¶ 2 Præterea, Super illud Prouerb. 24. Cum detractoribus non commiscearis: dicit glossa, Hoc specialiter vitio periclitatur totū genus humanum. Sed nullum peccatum mortale in toto humano genere inuenitur: quia multi abstinēt a peccato mortali. Peccata autem venialia sunt quæ in omnibus inueniuntur. Ergo detractio est peccatum veniale.

¶ 3 Præterea, August. in homil. * de igne purgatorio, inter peccata minuta ponit, quando cum omni facilitate, vel temeritate maledicimus: quod pertinet ad detractionem. Ergo detractio est peccatum veniale.

SED contra est, quod Rom. 1. dicitur, Detractores, Deo odibiles. Quod idē additur, vt dicit ¶ gloss. ne leue putetur propter hoc, quod consistit in verbis.

RESPONDEO dicendum, quod sicut supra dictum * est, peccata verborum maxime sunt ex intentione dicentis dijudicanda. Detractio autem secundum suam rationem ordinatur ad denigrandam famam alicuius. Vnde ille, per se loquendo, detrahens, qui ad hoc de aliquo obloquitur eo absente, vt eius famam denigret. Auferre autem alicui famam, valde graue est: quia inter res temporales videtur fama esse pretiosior, per cuius defectum impeditur homo à multis bene agendis: propter quod dicitur Eccles. 41. Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri magni, & pretiosi. Et idē detractio, per se loquendo, est peccatum mortale. Contingit tamen quandoque quod aliquis dicit aliqua verba, per quæ diminuitur fama alicuius, non hoc intendens, sed aliquid aliud. Hoc autem non est detrahere per se, & formaliter loquendo, sed solum materialiter, & quasi per accidens. Et si quidem verba, per quæ fama alterius diminuitur, proferat aliquis propter aliquod bonum, vel necessarium, debitis circumstantijs obseruatis, non est peccatum.

*Hom. de
sãñis 41.
Est ser. 4.
in die 3.
nimarū,
ante me.
et est ser.
14. in or-
dine de
sanctis.
10. 10.
¶ gl. ord.
ibid.
q. 62. a. 2*

201

tum, ne potest dici detractio. Si autem proferat ex animi leuitate, vel propter causam aliquam non necessariam, non est peccatum mortale: nisi forte verbum quod dicitur, sit adeò graue, quòd notabiliter famam alicuius lædat: & præcipuè in his, quæ pertinent ad honestatem vitæ: quia hoc ex ipso genere verborum habet rationem peccati mortalis. Et tenetur aliquis ad restitutionem famæ, sicut ad restitutionem cuiuslibet rei subtractæ: eo modo, quo supra dictum * est, cum de restitutione ageretur.

q. 62. a. 2

Ad primum ergo dicendum, quòd reuelare peccatum occultum alicuius, propter eius emendationem denuntiando, vel propter bonum iustitiæ publicæ accusando, non est detrudere, vt dictum * est.

In co. ar.

et q. 68.

ar. 1.

Ad secundum dicendum, quòd glossa illa non dicit, quòd detractio in toto genere humano inueniatur: sed addit, penè. Tum quia stultorum infinitus est numerus: & pauci sunt qui ambulant per viam salutis. Tum etiam quia pauci, vel nulli sunt, qui non aliquando ex animi leuitate aliquid dicant, vnde in aliquo, vel leuiter alterius fama minoratur: quia vt dicitur iacob. 3. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir.

Ad tertium dicendum, quòd August. loquitur in casu illo quo aliquis dicit aliquod leue malum de alio, non ex intentione nocendi, sed ex animi leuitate, vel ex lapsu linguæ.

ARTIC. III.

Utum detractio sit grauior omnibus peccatis, quæ in proximum committuntur?

403

AD tertium sic proceditur. Videtur, quòd detractio sit grauior omnibus peccatis, quæ in proximum committuntur. Quia super illud Psal. 108. Pro eo, vt me diligerent, detrahebant mihi: dicit gloss. Plus nocent in membris detrahentes Christo (quia animas crediturorum in efficiunt) quam qui eius carnem mox resurrexuram peremerunt. Ex quo videtur quòd detractio sit grauius peccatum, quam ho-

homicidium, quanto grauius est occidere animam, quam occidere corpus. Sed homicidium est grauius inter cetera peccata, quæ in proximum committuntur. Ergo detractio est simpliciter inter omnia grauior.

¶ 2 Præterea, Detractio videtur esse grauius peccatum, quam contumelia: quia contumeliam potest homo repellere, non autem detractionem latentem. Sed contumelia videtur esse maius peccatum, quam adulterium, per hoc, quod adulterium vnit duos in vnâ carnem, contumelia autem vnitos in multa diuidit. Ergo detractio est maius peccatum quam adulterium: quod tamen inter alia peccata, quæ sunt in proximum, magnam grauitatem habet.

¶ 3 Præterea, Contumelia oritur ex ira, detractio autem ex inuidia: vt patet per * Greg. 31. Moral. ** c. 31. à med.* Sed inuidia est maius peccatum quam ira. Ergo & detractio est maius peccatum, quam contumelia. Et sic idem quod prius.

¶ 4 Præterea, Tanto aliquod peccatum est grauius, quanto inducit grauiorem defectum. Sed detractio inducit grauissimum defectum, scilicet excitationem mentis. Dicit enim * Greg. Quid aliud detrahentes faciunt, nisi quod in puluerem sufflant, & in oculos suos terram excitant: vt vnde plus detractionis perflant, inde minus veritatis videant. Ergo detractio est grauissimum peccatum inter ea, quæ committuntur in proximum. *In registr. fol. 18 c. 45. a. de med.*

SED contra, Grauius est peccare facto, quam verbo. Sed detractio est peccatum verbi: adulterium autem, & homicidium, & furtum sunt peccata in factis. Ergo detractio non est grauius ceteris peccatis, quæ sunt in proximum.

RESPONDEO dicendum, quod peccata, quæ committuntur in proximum, sunt pensanda per se quidem secundum nocumenta, quæ proximo inferuntur: quia ex hoc habent rationem culpæ. Tanto autem est maius nocumentum, quanto maius bonum de-

demitur. Cùm autem sit triplex bonum hominis, scilicet bonum animæ, & bonum corporis, & bonum exteriorum rerum: bonum animæ, quod est maximum, non potest aliter ab alio tolli, nisi occasionaliter, puta per malam persuasionem, quæ necessitatem non infert. Sed alia duo bona, scilicet corporis, & exteriorum rerum, possunt ab alio violenter auferri. Sed quia bonum corporis præminet bono exteriorum rerum, grauiora sunt peccata quibus inferitur nocumentum corpori, quàm ea quibus inferitur nocumentum exterioribus rebus. Vnde inter cetera peccata, quæ committuntur in proximum, homicidium grauius est, per quod tollitur vita proximi iam adu existens: consequenter autem adulterium, quod est contra debitum ordinem generationis humanæ, per quam est introitus ad vitam. Consequenter autem sunt exteriora bona, inter quæ fama præminet diuitijs, eò quòd propinquior est spiritalibus bonis. Vnde dicit Proverb. 22. Melius est nomen bonum, quàm diuitia multa. Et ideo detractio secundum suum genus est maius peccatum, quàm furtum: minus tamen, quàm homicidium, vel adulterium. Potest tamen esse alius ordo propter circumstantias aggrauantes, vel diminuentes. Per accidens autem grauitas peccati attenditur ex parte peccantis, qui grauius peccat si ex deliberatione peccet, quàm si peccet ex infirmitate vel incautela. Et secundum hoc peccata locutionis habent aliquam leuitatem, in quantum de facili ex lapsu linguæ proueniunt absque magna præmeditatione.

Ad primum ergo dicendum, quòd illi qui detrahunt Christo, impediunt fidem membrorum ipsius, derogant diuinitati eius, cui fides innitur: vnde non est simplex detractio, sed blasphemia.

Ad secundum dicendum, quòd grauius peccatum est contumelia, quàm detractio, in quantum habet maiorem contemptum proximi: sicut & rapina est grauius peccatum, quàm furtum, vt supra dictum

Etum est *. Contumelia tamen non est grauius peccatum, quàm adulterium: non enim grauitas adulterij pensatur ex coniunctione corporum, sed ex deordinatione generationis humanæ. Contumeliosus autem non sufficienter causat inimicitiam in alio, sed occasionaliter tantum diuidit unitos, in quantum scilicet per hoc, quòd mala alterius promittit, alios quantum in se est, ab eius amicitia separat, licet ad hoc per eius verba non cogantur. Sic ergo & detractor occasionaliter est homicida: in quantum scilicet per sua verba dat alteri occasionem, vt proximum odiat, vel contemnat. Propter quod in epistola Clementis * dicitur, detractores esse homicidas, scilicet occasionaliter: quia qui odit fratrem suum, homicida est, vt dicitur primæ Ioannis tertio.

q. 66. a. 9

Hetur de
pen. d. 1.
c. Homicidiorum.

Ad tertium dicendum, quòd ira querit in manifesto vindictam inferre, vt Philosophus dicit * in 2. Rhetor. Ideò detractio, quæ est in occulto, non est filia iræ, sicut contumelia: sed magis inuidiæ, quæ nititur qualitercumque minuere gloriam proximi. Nec tamen sequitur propter hoc, quòd detractio sit grauior, quàm contumelia: quia ex minori vitio potest oriri maius peccatum, sicut ex ira nascitur homicidium, & blasphemia. Origo enim peccatorum attenditur secundum inclinationem ad finem, quod est ex parte conuersionis. Grauitas autem peccati magis attenditur ex parte auersionis.

* c. 4. de
clinando
ad fi. 6.

Ad quartum dicendum, quòd quia homo lætatur in sententia oris sui, vt dicitur Prouerb. 15. inde est quòd ille qui detrahit, incipit magis amare, & credere quod dicit: & per consequens proximum magis odire, & sic magis recedere à cognitione veritatis. Iste tamen effectus potest sequi etiam ex alijs peccatis, quæ pertinent ad odium proximi.

*Utum audiens, qui tolerat detrahentem, gra-
uiter peccet?*

404

AD quartum sic proceditur. Videtur, quòd audiens qui tolerat detrahentem, non grauius peccet. Non enim aliquis magis tenetur alteri, quàm sibi ipsi. Sed laudabile est si patienter homo suos detractores toleret. Dicit enim Gregorius * super Ezechielem homilia nona, Linguas detrahentium, sicut nostro studio non debemus excitare, ne ipsi pereant: ira per suam malitiam excitata debemus æquanimiter tolerare, vt nobis meritum crescat. Ergo non peccat aliquis, si detractioibus aliorum non resistat.

* parum
anse me.

¶ 2 Præterea, Eccles. quarto dicitur, Non contradicas verbo veritatis vlllo modo. Sed quandoque aliquis detrahit, verba veritatis dicendo, vt supra dictum * est. Ergo videtur quòd non semper teneatur homo detractoribus resistere.

ar. 1. hu-
ius q. ad
3.

¶ 3 Præterea, Nullus debet impedire id quod est in vtilitatem aliorum. Sed detractio frequenter est in vtilitatem aliorum, contra quos detrahitur. Dicit enim Pius Papa *, Nonnumquam detractio aduersus bonos concitatur: vt quos vel domestica adulatio, vel aliorum fauor in altum extulerat, detractio humiliet. Ergo aliquis non debet detractores impedire.

6 q. 1. ca.
Quis pa.
Hier. m.

SED contra est, quod Hieronymus * dicit, Caue ne linguam, aut aures habeas prurientes, aut alijs detrahas, aut alios audias detrahentes.

In ep. ad
Nepotia-
nũ, in vl.
pag. anse
su. epist.
80. a.

RESPONDEO dicendum, quòd secundum Apostolum ad Romanos 1. Digni sunt morte non solum qui peccata faciunt, sed etiam qui facientibus peccata consentiunt. Quod quidem contingit dupliciter. Vno modo directe, quando scilicet quis inducit alium ad peccatum, vel ei placet peccatum. Alio modo indirecte, quando scilicet non resistit, cum resistere possit. Et hoc contingit quandoque, non quia pec-

peccatum placeat, sed propter aliquem humanum timorem. Dicendum est ergo, quod si aliquis detractiones audiat absque resistentia, videtur detractori consentire: unde fit participes peccati eius. Et si quidem inducat eum ad detrahendum, vel saltem placeat ei detraçtio, propter odium eius cui detrahitur: non minus peccat, quam detrahens, & quandoque magis. Unde Bernardus * dicit, Detrahere aut detrahentem audire, quid horum damnabilius sit, non facile dixerim. Si verò non placeat ei peccatum, sed ex timore, vel negligentia, vel etiam verecundia quadam omittat repellere detrahentem: peccat quidem, sed multo minus quàm detrahens, & plerùmque venialiter. Quandoque etiam hoc potest esse peccatum mortale, vel propter hoc, quod alicui ex officio incumbit detrahentem corrigere; vel propter aliquod periculum, quod audiens novit consequens; vel propter radicem qua timor humanus quandoque potest esse peccatum mortale, vt supra habitum * est.

Ad primum ergo dicendum, quod detractiones suas nullus audit: quia scilicet mala quæ dicuntur de aliquo, eo audiente, non sunt detractiones, proprie loquendo, sed contumeliæ, vt * dictum est. Possunt tamen ad notitiam alicuius detractiones contra ipsum factæ aliorum relationibus peruenire. Et tunc sui arbitrij est detrimentum suæ famæ pati, nisi hoc vergat in periculum aliorum, vt supra dictum * est. Et idè in hoc potest commendari eius patientia, quod patienter proprias detractiones sustinet: non autem est sui arbitrij, quod patiatur detrimentum famæ alterius. Et idè in culpam ei vertitur, si non resistit, cum possit resistere: eadem ratione qua tenetur aliquis subleuare asinum alterius iacentem sub onere, vt præcipitur Deuc. 22.

Ad secundum dicendum, quod non semper aliquis debet resistere detractori, arguendo eum de falsitate, & maxime si quis sciat verum esse quod dicitur: sed debet eum verbis redarguere de hoc, quod

* l. 2. de
Cōsidera-
tione ad
Eugenium
cir. fi. 11.
liu.

q. 19. a. 3

ar. 1. ad 2

In 10. ar.
q. 7. 2.
ar. 3.

pecc-

peccat fratri detrahendo, vel saltem ostendere, quod ei detractio displiceat per tristitiam faciei: quia, ut dicitur Proverb. vigesimoquinto, Ventus Aquilo dissipat pluias, & facies tristis linguam detrahentem.

Ad tertium dicendum, quod utilitas quæ ex detractione provenit, non est ex intentione detrahentis, sed ex Dei ordinatione, qui ex quolibet malo elicit bonum. Et ideo nihilominus est detractoribus resistendum, sicut & raptoribus, vel oppressoribus aliorum, quamuis ex hoc oppressis, vel spoliatis, per patientiam meritum crescat.

QVÆST. LXXIV.

De susurratione, in duos articulos diuisa.

Et inde considerandum est de susurratione.

D Et circa hoc queruntur duo.

¶ Primo, utrum susurratio sit peccatum distinctum à detractione?

¶ Secundo, quod horum sit grauius.

ARTIC. I.

Utum susurratio sit peccatum distinctum à detractione?

405

AD primum sic proceditur. Videtur, quod susurratio non sit peccatum distinctum à detractione. Dicit enim Isidorus in libro * Ethymologiarum, Susurro de sono locutionis appellatur: quia non in facie alicuius, sed in aure loquitur detrahendo. Sed loqui de altero detrahendo, ad detractionem pertinet. Ergo susurratio non est peccatum distinctum à detractione.

¶ 2 Præterea, Leuitici 19. dicitur, Non eris criminator, nec susurro in populis. Sed criminator idem videtur esse quod detractor. Ergo etiam susurratio à detractione non differt.

¶ 3 Præterea, Eccles. 28. dicitur, Susurro & bilinguis maledictus erit. Sed bilinguis videtur idem esse quod detractor: quia detractorum est duplici lingua loqui: aliter scilicet in absentia, & aliter in